

Sabahattin Ali'nin "Arabalar Beş Kuruşa" ve Yüksel Pazarkaya'nın "Atkestanesi" Adlı Hikâyelerinde Ayrıştırıcı Söylem

Discriminative Discourse in Sabahattin Ali's Stories "Cars for Five Penny" and Yüksel Pazarkaya's "Hatchestanesi"

Meryem NAKİBOĞLU

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü, Aydın, Türkiye

Aydın Adnan Menderes University, Faculty of Humanities and Social Sciences, Department of German Language and Literature, Aydın, Türkiye

Sevda Nur DUMAN

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü, Aydın, Türkiye

Aydın Adnan Menderes University, Faculty of Humanities and Social Sciences, Department of German Language and Literature, Aydın, Türkiye

Öz

İnsanlar arasındaki kültür farklılıkları ve ekonomik eşitsizlikler gibi nedenler gündelik yaşamı olumsuz etkilemektedir. Bu olumsuz etkilerin sonuçlarına en çok maruz kalanlar ise çocuklardır. Çocukların yaşamını etkileyen bu gibi olumsuzluklar edebiyattan sinemaya kadar pek çok alanda karşımıza çıkmaktadır. Bu çalışmada, Türk Edebiyatının toplumcu/ gerçekçi anlayışa sahip yazar ve şairlerinden Sabahattin Ali'nin Arabalar Beş Kuruşa adlı eseri ile Göçmen Edebiyatı'nın önde gelen isimlerinden Yüksel Pazarkaya'nın Atkestanesi isimli kısa hikâyeleri Hermeneutik bir yaklaşımla incelenecektir. Bu makalenin amacı ele alınan iki farklı edebiyata ait kısa hikâyelerdeki zengin ile fakir, öteki ile ötekileştiren arasındaki ilişkiye ayrıştırıcı söylem bağlamında dikkat çekmektir. Bir diğer amaç ise her iki yazarın da içinde buldukları toplumdaki farklı sınıflara ait insanların yaşadıkları sorunları kurgusal karakterlere nasıl ve ne şekilde yansıttıklarını göstermektir. Buna ek olarak, incelenen kısa hikâyelerde saptanan benzer ve farklı bulgular gün yüzüne çıkarılmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Toplum, Zengin, Fakir, Öteki, Yabancı

Abstract

Reasons such as cultural differences between people and economic income inequalities negatively affect daily life. Children are among the biggest victims of these negative effects. Such negativities affecting children's lives appear in many fields, from literature to cinema. In this study, the work of Arabalar Beş Kuruşa by Sabahattin Ali, one of the writers and poets with a socialist/realistic understanding of Turkish Literature, and the short stories named Atkestanesi by Yüksel Pazarkaya, one of the leading names of Immigrant Literature, will be examined with a hermeneutical approach. The aim of this article is to draw attention to the relationship between the rich and the poor, the other and the alienator in the short stories of the two different literatures in the context of discriminatory discourse. Another aim is to show how and in what way both authors reflect the problems experienced by people from different classes in the society they live in, into fictional characters. In addition, similar and different findings detected in the short stories examined will be tried to be brought to light.

Keywords: Society, Rich, Poor, Other, Foreign.

Geliş Tarihi/Received 09.08.2024
Kabul Tarihi/Accepted 04.10.2024

Yayın Tarihi/Publication Date 26.12.2024

Sorumlu Yazar/Corresponding author:

Meryem NAKİBOĞLU
mnakiboglu@adu.edu.tr;
dumansevdanur@gmail.com

Atıf

Nakiboğlu, M. (2024). Sabahattin Ali'nin "Arabalar Beş Kuruşa" ve Yüksel Pazarkaya'nın "Atkestanesi" Adlı Hikâyelerinde Ayrıştırıcı Söylem. *Korpusgermanistik*, 3(2), 24-30.

Cite this article

Nakiboğlu, M. (2024). Discriminative discourse in Sabahattin Ali's stories "Cars for Five Penny" and Yüksel Pazarkaya's "Hatchestanesi". *Korpusgermanistik*, 3(2), 24-30.

Giriş

Sanatın bir parçası olan edebiyat eserleri, yazıldıkları döneme ışık tutan önemli kaynaklardır. Kaleme alındıkları coğrafyanın kültürel özellikleri, dönem insanının zihniyeti ve anlayış biçiminin yanı sıra bireyler arası ilişkiler de edebi eserlere konu olmaktadır. Okurun bu gibi temel sorunlara ve eserin yazıldığı döneme her zaman birebir tanıklık etmesi mümkün değildir. Bunları yalnızca okumalar yaparak anlamak mümkündür. Her ne kadar dönemleri birbirinden ayıran sayılar değişiklik gösterse de bireylerin yaşamış oldukları sıkıntıların benzer olduğu görülmektedir. Germanist Nakiboğlu ve Türkolog Kılıç'a göre; *"Edebi dönemler, sosyal şartlara göre şekillenmektedir. Değişen ve gelişen toplum ile birlikte, edebiyat da kendi yolunu çizer"* (Nakiboğlu & Kılıç, 2023, s. 147). Tıpkı gerçek hayatta olduğu gibi edebi eserlerde de kurgusal karakterler zaman zaman zorluklarla karşılaşır. Kahır çeken kahramanlar kendi kaderlerini kendileri çizerler.

Sabahattin Ali, ölümünün ardından Cumhuriyet dönemi Türk edebiyatının ilham kaynağı olmuş önemli yazar ve şairleri arasındadır. Eserlerine yansıttığı eleştirel tutum ve tavırları ile bilinir. Aynı zamanda toplumcu/gerçekçi akımın öncüsü olarak da anılmaktadır. Bu konuya kendi cümleleri ile şöyle açıklık getirmiştir; *"...sanatçının amacı insanları yükseltmektir. Yükseltmek için de individualizmden mümkün olduğu kadar muhite, hayata dönmek muhitten birçok şeyler almak ve muhite birçok şeyler vererek yaymak..."* (Günyol,1981, s. 33). Yazarın bu ifadeleri ile toplumcu anlayışına vurgu yaptığı açıkça görülmektedir.

1960'lı yılların sonlarında Türkiye'den Almanya'ya başlayan işçi göçü nedeniyle Avrupa ve Almanlar ile tanışan usta kalem Yüksel Pazarkaya, eserlerinde genellikle işçi göçünün beraberinde getirdiği zorluklardan bahsetmiştir. Kendisinin bizzat şahit olduğu ve konu edindiği güç durumları kurgusal Türk karakterlerin bakış açısıyla yansıtmayı başarmıştır. Her ne kadar Göçmen Edebiyatı başlığı altında anılıyor olsa da kendisi böyle bir yakıştırmayı keskin bir dille reddeder;

"Bu, hoşlanmamaktan çok, sürecin başlarında "konuk işçi edebiyatı", "yabancı edebiyatı", "göç ya da göçmen edebiyatı" kavramlarıyla yazarın belli bir çekmeceye konularak sınırlandırılmasına, hafifsenmesine karşı bir tepkiydi. Seksenli yıllarda "Literatur ist Literatur" (edebiyat edebiyattır.) başlıklı bir makaleyle bu tavra karşı verdiğim tepki, bu tavırdan vazgeçilme sürecini de başlattı. Bugün bu tür adlandırmalar ve sınıflandırmalar aşılmış, yazın yapıtları genellikle yazınsal ölçütlerle değerlendirilir konuma gelmiş görünüyor. Bunda doğal olarak, Almanca yazan ikinci kuşak yazarlarımızın nitelikli yapıtları da etkili oldu." (Taş, 2017, s. 248).

Türk toplumunun içinde bulunduğu zor şartlar farklı dönemlerde bireyler üzerinde benzer etkiyi yaratmıştır. Sabahattin Ali ve Yüksel Pazarkaya yazar duyarlılığıyla yaşadıkları coğrafyadaki sorunlara göz yummayarak yaşanmışlıkları eserlerinin odağı haline getirmiş; Türk insanın sesi değil adeta çığılığı olmuşlardır.

Yöntem

Bu çalışmada Türk Edebiyatının toplumcu/gerçekçi yazar ve şairi Sabahattin Ali'nin *Arabalar Beş Kuruşa* ve Göçmen Edebiyatının önde gelen isimlerinden Yüksel Pazarkaya'nın *Atkestanesi* isimli hikâyeleri; mekân ve karakterler üzerinden Hermeneutik (yorumsayıcı) bir yaklaşımla çözümlenerek

mukayese edilmiştir. Her iki yazarın da ayrı dönemde kaleme aldığı eserlerinde ayrıştırıcı söyleme destek veren 'öteki' ve 'yabancı' temaları birbirine benzer. Bu benzerlik, karşılaştırmalı olarak incelenebilme olanağı sağlaması bakımından önemlidir. Özellikle kendinden olmayanı yok etmeye çalışmak ve grup dışına iterek ötekileştirmek, sınıflı toplum yapısı ile doğrudan bağlantılıdır. Bu nedenle söz konusu eserlerdeki karakter ve olaylar, sosyopsikolojik olguları yorumsayıcı yaklaşımla açıklamaya zemin hazırlamaktadır.

Ayrıştırıcı Söylem

Toplum, belirli bir amaç uğruna, farklı dini, etnik ve kültürel kimliklerden oluşan heterojen bir yapıya sahiptir. Bu bağlamda farklılıklar göz önünde bulundurulduğunda, her toplumun kendi içerisinde birtakım ayırıcılıkları da beslediği söylenebilir. Çünkü toplumu oluşturan bireyler aynı olmak zorunda değildir; hiçbiri bir diğerine de benzemez. Kendi habitatu içerisinde yaşayan bireyin farklı olanı gördüğünde verdiği olumsuz tepki ve farklı olanı grup dışına itmesi zaman zaman söz konusu olabilir. "Aynı" olmak bireyleri yan yana getirmeyi kolaylaştırırken "farklı/aykırı" olmak ise insanları toplumdan uzaklaştırma eylemine hız kazandırmaktadır. Her iki durumu yavaşlatıp hızlandırarak da eylemin öznesi olan yine insandır. Kendinden olmayanı kabullenememe ve bulunulan coğrafya/mekân/yerden onu uzaklaştırmaya çalışma eylemi ötekileştirme olarak isimlendirilir;

"Ötekileştirme "ben ve biz" in dışındakilerin olumsuz algılanmasını ve değersizleştirilmesi süreçlerini içerir. Dolayısıyla birey, sahip olduğu bireysel ve kolektif kimliğine olumlu atıflar yaparak, farklılıklara ve ötekilere ise olumsuz atıflar yaparak kendi kimliğini daha değerli kılar." (Özensel, 2020, s. 370).

Sosyolog Ertan Özensel'in de belirttiği gibi, ötekileştirme sorunun temelinde aslında grup kültürü yatmaktadır. Belirli bir yaşam tarzına sahip olma söz konusudur. Adı geçen "ben ve biz" in kendini haklı çıkarmak için olumlu özelliklerini gerekçe gösterdiği anlaşılmaktadır. Karşı tarafın sahip olamadıkları ya da eksiklikleri birer kusur olarak görülebilir.

Ötekileştirmenin basamaklarından biri de ayrıştırıcı söylem, bireyin bir başkasını sözlü olarak toplum dışına itme çabasıdır. Ötekileşmenin önemli bir adımı olan *"ayrıştırımda ya da ona bir yere ait olma ya da olmama duygusu aşılama"* (Kalpaklı, 2016, s. 105) bireyin tutum ve davranışları en az sözleri kadar önem arz etmektedir. İletişime geçtiği bireyi eğer kendisinden farklı olarak konumlandırması diline de yansır. Dil ile kendini ifade eden insan, fiziki olarak bir eylemde bulunmadan yalnızca sözleriyle bir diğerini grubun dışına itebilme gücüne sahiptir; *"Bu halin görünümünde "öteki" ya da öteki konumuna düşürülen insan, dışlanmış ya da dışlanmışlığı içerisinde derinden yaşamaktadır"* (Sevimli, 2019: 795). Böyle bir ruh hali içerisinde insan, kendisini sorgulama eylemine girebilir ya da toplumdan kendisini soyutlamaya kalkışabilir.

Sabahattin Ali'nin "Arabalar Beş Kuruşa" isimli Kısa Hikâyesi

Türk edebiyatı denilince akla gelen ilk isimlerden biri olan yazar ve şair Sabahattin Ali, yaşadığı dönemdeki (1907-1948) Türk toplumunda bir yandan tarımla zenginleşen diğer yandan ise fakirleşen halk arasındaki tabakalaşma sorununa dikkat çeker. Bu nedenle Sabahattin Ali, aydın ile köylü arasındaki kopukluğa eserlerinde yer vermiştir. *Arabalar Beş Kuruşa*, Şubat 1936 yılında

yayımlanmıştır. Sabahattin Ali'nin kısa öykü türündeki bir eseridir. Yazar, hikâyesinde, farklı sınıflara ait zengin ile fakir iki çocuğun arkadaşlığını merkeze alır. *Arabalar Beş Kuruşa* hikâyesinde mekân iki farklı sosyal sınıfın yaşam tarzını yansıtacak şekilde planlanmıştır (Sağlam, 2023: 203). Hikâye, aile ekonomisine katkı sağlamak için annesi ile birlikte oyuncak araba satmaya çalışan fakir bir ailenin çocuğunun zengin sınıf arkadaşı ile karşılaşmasıyla başlar. Zengin olanın annesi ise çocuğunun kendilerinden daha az gelire sahip olan bir başka çocuk ile arkadaşlık etmesine öfkeyle karşı çıkar. Ekonomik olarak daha alt tabakaya mensup olan çocuğunun arkadaşına sarf ettiği ayrıştırmacı sözler ile onu kendi çocuğundan uzaklaştırma eyleminde bulunur. Evladının sosyal statü olarak kendisinden daha alt tabakadan birisiyle arkadaşlık etmesini doğru bulmaz. Sözde bu durum evladı içindir. Eserdeki ayrıştırmacı söylemin zengin çocuğun annesi tarafından gerçekleştirildiği görülür.

“Arabalar Beş Kuruşa” ve Ayrıştırılan Satıcı Çocuk

Hikâye, bir annenin gösterişsiz dış görünüşünün ve bakışlarındaki sadeliğin tanımı ile başlar. Kıyafetindeki sadelik ve tekdüzelik, ekonomik gelir seviyesinin göstergesidir. Fakir kadının dış görünüşü ile kabuğuna çekilmiş, çekingen halini Sabahattin Ali şu şekilde dile getirir: *“Siyah bir çarşafa bürünen kadın elleriyle çarşafını yüzüne kapatır, yalnız iki siyah göz, sokağın yarı aydınlığında, parlıtsız, önüne bakardı”* (Ali, 2019, s. 22).

Oğlunun hal ve vaziyeti de anneninkinden çok da farklı değildir. Fiziksel olarak çelimsiz hali onun yaşından daha küçük görünmesine sebebiyet vermektedir. Ekonomik açıdan güçsüzlüğünün bir simgesi olarak yazar çocuk karakterin fiziksel görünüşüne dikkat çeker: *“Çocuk sekiz yaşında vardı, fakat ilk görüşte altı yaşından fazla denilemezdi. Zayıf ve minimini idi”* (Ali, 2019: 22).

Hikâyede, zengin ile fakirin iç içe bulunuşu yazar tarafından mekânlar aracılığı ile de anlatılmaya çalışılmıştır. Eserde, fakir anne ve oğlunun zengin ve gösterişli işletmelerin olduğu yerde ekmek paralarının peşinde koşmaları söz konusudur: *“Buldukları köşenin biraz ötesinde parlak vitrinli bir tuhafiyeye mağazası vardı”* (Ali, 2019: 23).

Ancak pahalı ve gösterişli mekânlarda ucuza eşya satmaya uğraşan anne ve oğlunun seslenişleri dikkat çeker: *“Oyuncaklar kadının önünde dizilince çocuk bir tanesini eline alıyor, kaldırımda ileri geri götürerek incecik sesiyle bağırmaya başlıyordu: -Arabalar beş kuruşa... Beş kuruşa... Arabalar beş kuruşa!..”* (Ali, 2019: 23).

Türk dilindeki değersiz şeylere atfedilen “beş para/kuruş etmemek” ve “beş kuruş vermemek” ifadelerinden oyuncakların değerinin ne kadar düşük olduğu anlaşılmaktadır. Gösterişli mağazaların bulunduğu mekânda beş kuruşa oyuncak satmak ekonomik durumun gösterir. Satıcı çocuk, günlük ekmek parasını çıkarıp karnını doyurma derdinde olduğu için kendince değer biçtiği malını zengin müşterilere fark ettirebilmek için bağırmak zorundadır. Küçük çocuk ve annesi kendi işleriyle o kadar meşguller ki çevredeki gösterişli mekânlar bile dikkatlerini çekmez. Ancak onlar gibi orada para kazanmak gayesinde olmayanlar, bilhassa çocuklar o pahalı mekânlara ağızlarının suyu akararak bakıp geçmek zorunda kalmaktadırlar:

“Eğer sokağın çamurlu kaldırımlarına akseden ve orayı yer yer parlatan ışıklar da olmasa belki böyle bir mağazanın bulunduğunu bile fark etmeyeceklerdi. Hâlbuki gelip geçenlerin

çoğu, bilhassa çocuklar, bu parlak camekânların önünde durup, orada bir köşeye, ustaca bir karmakarışıklık içinde yığılmış oyuncaklara gözlerini dikiyorlar; sonra, mahzun bir tavırla yollarına koyulunca karşılına çıkıveren tahta tekerlekli arabalara dudaklarını kıvrarak ve adeta hayallerinde vitrinden kalan güzel şekilleri bozuyormuş gibi canları sıkılarak bakıyorlardı” (Ali, 2019, s. 23).

Hikâyenin diğer çocuk kahramanı ise, satıcı çocuğun tersine varlıklı ve fiziksel açıdan daha gürbüzdür. Ayrıca söz konusu mekâna da yürüyerek değil bir taşıt vasıtasıyla ulaşmıştır: *“Büyücek bir otomobil, mağazanın önünde durdu; içinden süslü ve şişmanca bir kadınla sekiz dokuz yaşlarında, beyaz bereli ve tozluklu, yumuşak lacivert paltolu bir çocuk indi”* (Ali, 2019: 23). Hikâyedeki zenginlik göstergesi yalnızca araba değildir. Yazar, zengin ile fakir arasındaki beslenme farkını varlıklı çocuğun elindeki “badem ezmesi” ile gösterir: *“Beyaz tozluklu çocuk, yün eldivenli ellerini paltosunun cebine sokarak küçük bir kese kâğıdı çıkardı, içinden bir badem ezmesi alıp ağzına attı, bir tane de arkadaşına verdi”* (Ali, 2019, s. 24).

Zengin ile fakir arasındaki bir diğer fark ise satıcı oğlunun gaz masrafından bahsetmesidir:

“-Derslere ne zaman çalışıyorsun? -

-Mektepten çıkınca... İki saat filan çalışıyorum, dersleri yapıyorum. Ondan sonra buraya geliyoruz. Hem gece zaten çalışmam ki. Gaz masrafı çok oluyor” (Ali, 2019, s. 24).

Bunun üzerine zengin çocuk öğretmenin verdiği ödevi yapamadığından gece evde söz konusu meseleyi beybabasına danışacağını söyler: *“-Ben demin evde uğraştım, yapamadım, gece beybabama soracağım! - dedi”* (Ali, 2019: 24). Varlıklı olan tarafta gaz lambası masrafı gibi bir derdinin olmadığı açıkça görülmektedir. Sosyal statü bakımından alt-üst arasındaki tabakalaşma sorunu aklıktan ağız kokma meselesi ile çocuklar arasında gündeme gelir:

“Hişt!- dedi, -Benim yanımdaki çocuğun ağzı kokuyor, ben söyleyeceğim de senin yanında oturacağım... Hem daha iyi çalışırız!

-Benim yanımdaki kalkmaz ki; hem ben söyleyemem. Mahalle komşumuzdur... O da bizim gibi fukaradır...

Sözüne devam etmedi.

-Onu kaldırdı da yerine zengin çocuğu oturttu derler...- diyecekti, vazgeçti” (Ali, 2019, s. 25).

Dikkati çeken bir başka husus da sosyoekonomik açıdan kendisi gibi aynı konumda olan arkadaşını oturduğu sıradan kaldırıp zengin bir çocuk ile yan yana oturmayı suç olarak algılamasıdır. Ayrıca bu onun daha hassas bir ruha sahip olduğunu ve arkadaşına değer verdiğini gösterir. Bu durum Karl Marx'ın Hegel'den aldığı yabancılaşma kavramı ile açıklanabilir. Marx'a göre;

“...bir başka önemli yabancılaşma türü insanların mevcut ekonomik konumlarını, yani işsizliği veya düşük ücretle çalışmayı kabullenmeleridir, zira onlar kaderlerinin, üzerinde hiçbir kontrole sahip olamayacakları ekonomik yasalar tarafından belirlendiğini varsayarlar” (Cuff, Sharrock & Francis, 2006, s. 25).

Hikâyenin giriş kısmında gösterişsiz dış görünüşe sahip fakir annenin yerini bu kez pahalı ve gösterişli kıyafetler giymiş zengin

anne alır: “...beyaz bereli, yumuşak lacivert paltolu, beyaz tozlu çocuk annesi mağazadan çıktı, iki tarafına bakındı” (Ali, 2019, s. 25). Hikâyenin yine ilk kısımlarında belirtilen mekândaki pahalı mağazalardan birinden çıkan anne figürünün elindeki poşetleri ise bir başkası alır: “Ellerinde paket vardı. Şoför koşarak onları aldı ve kendi yanına yerleştirdi” (Ali, 2019, s. 25). Hikâyede bir çalışana sahip olan kahramanın yine üst bir sosyal statüye sahip olduğu açıkça görülmektedir. Hikâyedeki kahramanların gelir seviyelerinin dış görünüşlerindeki yansımaları “kürk manto” ve “yılan derisi iskarpin” gibi eşyalarla ifade edilmektedir: “Küçük satıcının annesi başını kaldırmış, yuvarlanır gibi gelen bu kürk mantolu ve yılan derisi iskarpinli kadına bakıyordu” (Ali, 2019, s. 25).

Anne, oğlunun satıcı bir çocukla konuşmasına öfkelenir. Bu durumu hazmedemez ve kendileri gibi olmayı grup dışına iterek “öteki” ilan eder, bir nevi dışlar: “-Bu ne hal? diye bağırıldı. Kimlerle konuşuyorsun?.. -Pis, baksana, senin konuşabileceğin insan mı bu?” (Ali, 2019, s. 25). Zengin sınıfının sahip olduğu statüsünün vermiş olduğu özgüven ile fakiri ayrıştırıcı söyleme tabii tuttuğu, onu yabancı ve uzak durulması gereken bir nesne konumuna indirmediği görülmektedir.

Olanlar karşısında satıcı arkadaşının uygulandığını gören çocuk derhal annesine tepki gösterir. Okulda aynı sınıfı paylaştıklarını söyler. Ancak anne bu duruma çok sinirlenerek kendince bir önlem alır:

“- Anneciğim-, dedi, -o benim mektep arkadaşım! Kadın, yüzü kıpkırmızı kesilerek, oğlunun sözünü kesti: -Ben yarın mektebinize de telefon edeceğim. Seni kendi seviyende olmayanlarla temas ettirmeyi gösteririm!..” (Ali, 2019, s. 26).

Anne çocuğunun kararlarına müdahale ederek yönlendirmeye çalışır; “Zengin çocuğun annesi olan kadına ait yukarıdaki cümle, kendisinin de mensubu olduğu güçlü/zengin toplum tabakasının ideolojisini yansıtır” (Oruç, 2023, s. 120). Anne evladı ile arkadaşı arasındaki ekonomik eşitsizliğin sorun olduğunu varsaymaktadır. Ayrıca zengin çocuğun annesinin kendi çocuğunu sözde korumak için bir diğer çocuğa negatif ayrımcılık uyguladığı görülmektedir. Bu nedenle annenin ayrıştırıcı bir tavır takınması söz konusudur. Ancak küçük satıcı ise verdiği aranın ardından işine geri dönmek zorundadır. Yine birkaç dakika önce olduğu gibi zengin mekânda günlük harçlığını çıkarmak amacıyla bağırma devam eder ve böylece hikâye sonlanır: “Küçük satıcı, o titrek ve ince sesiyle bağırdı: -Beş kuruşa... Arabalar beş kuruşa!..” (Ali, 2019, s. 26). Hikâyeyi özetleyen durumu ise Türkolog Ruhi İnan şu şekilde ifade eder;

“Geçmiş döneme ait bir hikâye olduğu kuruş ifadesinden anlaşılır. Arabanın aynı zamanda ucuz, ikinci el ya da kalitesiz bir oyuncak araba olduğu anlamı düşünülebilir. Yazar bu tercihi hikâyede geçen ve tüm hikâyeyi özetleyecek bir ifade olması düşüncesinden dolayı seçmiştir” (İnan, 2023, s. 94).

Hikâyenin başlığından itibaren sıklıkla kullanılmış olan “kuruş” kelimesi son kez hikâyenin sonunda da görülür. Akademisyen Erdal Şahin’e göre Türkçede para birimlerinin yer aldığı elli dört deyim tespit edilmiştir (Şahin, 2014: 953). Kuruş ile değersiz, kıymetsiz, değersiz/kıymetsiz olmak, değersizleşmek; değersiz etmek, değersizleştirmek, değer vermemek, yoksul/parasız olmak gibi negatiflik taşıyan farklı anlamlar yüklenmiştir.

Yüksel Pazarkaya’nın “Atkestanesi” Adlı Hikâyesi

Türkiye’nin içinde bulunduğu ekonomik kriz ve Amerika’nın İkinci Dünya Savaşı (1939-1945) sonrasında Almanya’ya uyguladığı ambargo Almanya cephesinde yeni bir istihdam alanının doğmasına sebebiyet vermiştir. Ev eşyalarının üretiminde hızlı bir ilerleme kat eden Almanya, küresel bir savaş olan İkinci Dünya Savaşı esnasında pek çok ağır kayıp vermiştir. Bu nedenle dışarıdan işçi alımına ihtiyaç duyar. Bu ihtiyaç 30 Ekim 1961’de Türkiye ile Almanya arasında imzalanan geçici işgücü anlaşması ile başlar. Almanya’ya giden Türkler yalnızca Batı kültüründen etkilenmemiş aynı zamanda orada kendi gelenek ve göreneklerini de yaşatmaya çalışmışlardır. Ancak ortaya yeni bir yaşam tarzı çıkmıştır:

“1960’ların başında Almanya’ya başta iş gücü olmak üzere çeşitli nedenlerle Almanya’ya giden Türkler arasında sonraları edebî faaliyetler de gelişir. 1960’lardan itibaren Fethi Savaşçı, Bekir Yıldız, Yüksel Pazarkaya, Aras Ören, Güney Dal, Habib Bektaş gibi pek çok edebiyatçı, eserleriyle Almanya’daki Türklerin yaşamına ayna tutarlar. Türklerin Almanya gerçekliğiyle karşılaşmalarını ve Almanya’daki yaşamlarını; ikilemeleriyle, mekâna ve zamana tutunma çabalarıyla, özlemleriyle, pişmanlıklarıyla hatıralarıyla, yabancılıklarıyla, yalnızlıklarıyla, dışlanmışlıklarıyla, kabullenişleriyle, reddedişleriyle hem bireysel hem de toplumsal çerçevede gerçekçi bir düzlemde ortaya koyarlar. Böylece Almanya’ya göç, belgesel nitelikte kendine özgü bir edebiyat yaratır” (Demir, 2011, s. 676).

Göçmen Edebiyatı’nın usta kalemlerinden Yüksek Pazarkaya (1940-), Almanya’daki Türklerin yaşamış oldukları zorluklara edebi eserlerinde sıkça yer vermiştir. Bunlardan biri de *Atkestanesi* adlı kısa öyküsüdür. *Atkestanesi* hikâyesinde yazar Pazarkaya, Türk bir ailenin çocuğu Ender’in gözünden yaşanan olayları kaleme almıştır. Ender, en sevdiği sınıf arkadaşı Stefan tarafından bir gün “*Sen Alman değilsin!*” söylemiyle dışlanır. Bir başka gün sınıf öğretmeni derste kullanmak üzere öğrencilerinden atkestanesi getirmelerini ister. Parktaki ağaçlardan taş atarak atkestanesi düşüren çocuklar daha sonra bunları hayvanat bahçesinde satmak gibi çeşitli amaçlarla kullanmaktadır. Hikâyede Ender’in yaşadığı yerde de minik ve şirin bir park vardır. Ender de öğleden sonra bu parka gider. Parkta arkadaşı olmayan ancak semtten tanıdığı iki çocuğun atkestanelerini taşla düşürdüklerini görür. Kendisi de o kestanelerden almak ister ancak çocuklar buna müsaade etmezler. Bunun ardından Ender kimliğini sorgular ve annesine Türk mü Alman mı olduğunu sorar. Annesinden beklediği cevabı alamayan Ender bu kez de babasına aynı soruyu yöneltir. Babası da benzer şekilde ortada önemsenecek kadar büyük bir sorunun olmadığını söyler. Ertesi gün Stefan’la konuşacağını belirterek oğlu Ender’i yatıştırır. Ender’in yaşadığı yerde yabancı olması arkadaşları tarafından ötekileştirilmesine sebeptir.

Atkestanesi ve Yabancı Ender Karakteri

Ailesinin Türkiye’den Almanya’ya göç etmesi nedeniyle orada doğmuş ve yine orada okula giden küçük bir çocuktur Ender. Sınıfta en sevdiği Alman arkadaşı Stefan bir gün onunla konuşmak istemez ve gerekçe olarak da: “*Sen Alman değilsin ki,*” dedi” (Pazarkaya, 2011, s. 46). Stefan’ın burada Ender’i ırkı nedeniyle yabancı konumuna indirmediği ona bir öteki muamelesi yaptığı görülmektedir. Ender ise sevdiği arkadaşından böyle bir tepki

beklememektedir ve bu durum yüzüne de yansır: *“Ender’in kara, güzel gözleri donuklaştı. Bir suç işlemişçesine ürperdi içi”* (Pazarkaya, 2011, s. 46).

Bu alıntıya yazar, Ender’in Türk bir ailenin çocuğu olmasına da kara, güzel gözleri ifadeleri ile vurgu yapar. Çünkü Almanlar, işçi olarak memleketlerine gelen Türkleri o dönem “kara kafalı” gibi aşağılayıcı betimlemelerle adlandırmaktadırlar.

Ender’in o çok sevdiği okul arkadaşı Stefan tarafından yabancı olarak adlandırılmasının ardından bu kez de okur, derste öğretmenin verdiği bir ödev dolayısıyla Ender’in ötekileştirildiğine tanık olur. Öğretmen çocuklardan küme alıştırmaları ve aritmetik işlemler öğrenebilmeleri için on adet atkestanesi ister. Ender atkestanesi toplamak için oturduğu semtin parkına gider. Ancak bu kez de oradaki Alman çocuklar tarafından yine kökeni nedeniyle öteki konumuna indirgenir: *“Toplayamazsın. Bunlar Alman kestanesi!”* (Pazarkaya, 2011: 47) diyerek Ender’i oradan uzaklaştırmak ister. Hemen ardından da bir diğeri ona destek vererek Ender’i “öteki” konumuna iterler: *“Sen yabancısın!”* (Pazarkaya, 2011: 47) der. Fakat Ender susmaz ve çocukların dediği şeye karşı çıkar: *“Park herkesin, herkes kestane toplayabilir”* (Pazarkaya, 2011: 47). İki çocuk yine de inatından vazgeçmeyerek Ender’in onlardan birisi olmadığını sürekli olarak vurgularlar. Hatta kendilerinden olmadığını, bir “yabancı” olduğunu söyleyerek gözdağı verirler: *“Sen yabancısın. Bunlar Alman kestanesi. Dokunursan, görürsün gününü”* (Pazarkaya, 2011, s. 47).

Ender, her ne kadar onlara fiziksel olarak karşı koymayı düşündüyse de sayıca kendisinden fazla oldukları için bunun çok da mantıklı olmayacağına kara verip oradan uzaklaşır. Ancak aklına Türk olmak ile Alman olmak arasındaki fark nedir? gibi sorular gelir. Eve varır varmaz annesine bu soruları sorar: *“Anne, ben neyim?”* (Pazarkaya, 2011, s. 47). Anne ise bu beklenmedik soruya gayet sıradan bir cevap verir: *“Ender’sin”* (Pazarkaya, 2011: 47). Ender’in ısrarcı sorularına karşılık anne bu kez yine çocuğunun istediği cevabı vermez: *“Okul çocuğusun”* (Pazarkaya, 2011, s. 48). Ancak Ender öfkelenir ve Annesine bu kez daha ciddi bir tavırla: *“Ben sana soruyorum, ben neyim diye. Yani ben Alman mıyım, Türk müyüm, neyim?”* (Pazarkaya, 2011, s. 48).

Ailesinin Türkiye’de doğup büyümesinin aksine Ender Almanya’da doğmuş ve orada büyümekte olan bir çocuktur. Alman okullarında Alman çocuklarla yan yana oturmakta, onlarla arkadaşlık etmektedir. Aynı zamanda Türkçeye de hâkimdir. Sınıflarında birkaç yabancıdan dışında herkes Almandır. Ender onların arasında zaman zaman kendini öteki olarak hissetmektedir:

“Ana dili gibi öğrendiği Almanca. Alman çocuklarından ayrı değil. Alman çocukları hiç Türkçe bilmedikleri için, aralarında bir ayrılık olduğu duygusuna kapılıyor. Ama sınıfta ders, okul bahçesinde oyun başlayınca, çabuk kaçıyor bu duygu. Hele Stefan’la oynarken, böyle bir duygunun içine düşmesi olanaksız” (Pazarkaya, 2011, s. 48).

Ender’in hikâyenin başında Stefan’ın sözlerine canının sıkılması onunla olan dostluklarından dolayıdır. Çünkü Stefan onu öteki ilan eder ve grup dışına iterse yalnız kalacağını düşünmektedir.

Annesi net bir cevap vermeyince Ender akşam işten eve dönen babasına aynı soruyu sorar: *“Baba ben Türk müyüm, Alman mıyım?”* (Pazarkaya, 2011, s. 49). Babası ise bu beklenmedik soru karşısında şaşırır ve ardından: *“Ne olmak istersin sen, Türk mü, Alman mı?”* (Pazarkaya, 2011, s. 49). Ender ise bu kez hangisinin daha iyi

olduğunu sorar ve babası her ikisinin de iyi olduğunu söyler. Ancak Ender tatmin olmaz. Stefan’ın onunla oynamak istemesinden bahseder. Baba bu kez de Ender’in de tıpkı onlar gibi Almanya’da doğduğunu söyler. Ancak Ender bu kez de adının diğer arkadaşlarınınkinden farklı olduğunu söyler: *“Ama benim adım gibi adı yok Alman çocukların”* (Pazarkaya, 2011, s. 49).

Baba, Ender’in isminin ötekilerden farklı olmasında çok dert edilecek bir husus olmadığından ve onun güzel olduğundan bahseder. Farklılıklar olmaksızın bir toplum yapısının var olmasının mümkün olmadığı düşünülmektedir. Akademisyen Vedi Aşkaroğlu’nun da belirttiği üzere;

“Aynı toplum diye bir şey yoktur. Cinsellik, cinsiyet, ekonomik, etnik, sosyal, dini, ahlaki, kültürel, ideolojik, düşünsel, psikolojik, coğrafik vb pek çok unsur, aynılığın / homojenliğin / ortaklığın / bütünlüğün / birliğin karşısında ayrıştırıcı / farklılaştırıcı güçler olarak karşımıza çıkar” (Aşkaroğlu, 2017, s. 74).

Hikâyenin sonunda Ender’in babası da farklılıkların büyütülecek dert olmadığını oğluna göstermek için onu sakinleştirmeye çalışır ve ertesi gün bu sorunu birleştirici ve bütünleştirici bir tavırla çözeceğini söyleyerek oğlunun üzüntüsünü gidermeye çalışır.

Hikâyelerin Karşılaştırmalı Değerlendirilmesi

Bu çalışmanın odak noktasını oluşturan Sabahattin Ali ve Yüksel Pazarkaya’nın kısa öyküleri, 90’lar sonrası Türk şair/yazarlarından Oktay Yivli’nin *Kısa Öyküde Yöntem* kitabında belirttiği üzere “ortadan başlama” tekniği kullanılarak yazılmıştır (Yivli, 2015, s. 46). Her iki öyküde de ağırlıklı olarak yine Yivli’nin söz konusu kitabının *Öyküleme Grameri* bölümünde belirttiği gibi temel öyküleme kipinden faydalandığı görülmektedir (Yivli, 2015, s. 119). *Arabalar Beş Kuruşa* ve *Atkestanesi* öykülerinin düzen bakımından “açık uçlu son” ile noktalandığı anlaşılmaktadır (Yivli, 2015, s. 60).

Her iki eserde de ana karakterler okul çocuklarıdır. *Arabalar Beş Kuruşa* isimli hikâyede Sabahattin Ali’nin kurgusal karakteri satıcı çocuk, ekonomik geliri birbirinden farklı çocuklarla aynı sınıftadır ve en sevdiği arkadaşı zengin bir ailenin çocuğudur. Diğer tarafta *Atkestanesi* isimli öyküde ise Yüksel Pazarkaya’nın Ender adını verdiği karakter, Alman çocuklarla aynı sınıfı paylaşmaktadır ve sınıfta en sevdiği arkadaşı Alman Stefan’dır. Her iki hikâyede de çocuklar okulda kendilerinden sosyal statü ve ırk bakımından farklı olan çocuklarla aynı mekânı paylaşmaktadır. Her iki çocuğun da arkadaşları arasında “öteki” ya da “yabancı” yakıştırmalarına sahip oldukları görülmektedir. *Arabalar Beş Kuruşa* öyküsünde, satıcı çocuk en sevdiği arkadaşının annesi tarafından “Pis” (Ali, 2019, s. 25) olarak görülmektedir. *Atkestanesi* öyküsünde ise Stefan, Ender’i “Sen Alman değilsin ki!” (Pazarkaya, 2011, s. 46) sözleriyle yaralar. Ender’in bir diğer mekânda ötekileştirilmesi ise atkestanesi toplamaya gittiği parkta gerçekleşir. Çocuklardan biri Ender’e “Sen yabancısın!” (Pazarkaya, 2011, s. 47). Nitekim Ender adının bile diğerlerinden farklı ve “öteki” olduğu sonucuna varır.

Hikâyelerdeki veli motifi bir diğer önemli detaydır. Çocukların karar verme yetisinden uzak oluşları nedeniyle karar mekanizması olarak veliler ön plandadır. Bu karar mekanizmaları Sabahattin Ali’nin *Arabalar Beş Kuruşa*’sında zengin çocuğun annesiyken, Yüksel Pazarkaya’nın *Atkestanesi*’nde ise Ender’in babasıdır. Her iki

çocuğu da yönlendirenler velilerdir. Ancak veli konumundaki anne ve baba aynı tavırla çocuklara yaklaşmamaktadır. *Arabalar Beş Kuruşa* isimli hikâyede veli ayrıştırıcı konumdadır. Örneğin anne oğlunun fakir bir satıcı çocukla konuştuğunu gördüğünde çok sinirlenir ve önlem alacağından bahseder. Daha önceden de ifade edildiği gibi anne: “Ben yarın mektebinize de telefon edeceğim. Sana kendi seviyende olmayanlarla temas ettirmeyi gösteririm!..” (Ali, 2019, s. 26). Ancak Pazarkaya'nın öyküsünde veli olan baba birleştirici ve yatıştırıcı bir görev üstlenmiştir; “Ben yarın Stefan' la konuşurum. Oynar gene seninle. Şaka yapmıştır” (Pazarkaya, 2011, s. 49).

Öykülerin yazarları Sabahattin Ali ve Yüksel Pazarkaya'nın yaşadıkları coğrafyanın insanlarını yakından gözlemleyip eserlerinde yansıttıkları görülmektedir. Sabahattin Ali'nin eserinin odak noktasında, Türk toplumundaki aydın ile cahil, yoksulluk ile zenginlik, sosyal tabakalaşma ile sınıf ayrımı gibi ikililiklerin yer aldığı görülmektedir;

“S. Ali'nin öykülerinde, genellikle bir yanda refah içinde yaşayan insanlar, diğer yanda da bir lokma ekmeğe muhtaç yoksullar bulunur. Yoksullar, sürekli ezilir, mutsuz olur, okuyamaz, küçümsenir. Yazar, yoksulla zengin, halkla aydın arasındaki farkı anlatırken sürekli ezilen tarafı tutar” (Karaca, 1993, s. 230).

Örneğin *Arabalar Beş Kuruşa* öyküsünde zengin ile fakir yana yaşamaktadır. Ancak sosyal bir tabakalaşmanın olduğu çocukların arkadaşlığının veli tarafından tepkiyle karşılanmasından anlaşılmaktadır.

Yüksel Pazarkaya'da tıpkı Sabahattin Ali gibi yaşadığı coğrafyada kendi insanının çektiği sıkıntılara şahit olmuş ve duyarsız kalmamıştır. Almanya'ya göçünün ardından Türk işçilerin sorunlarına eserlerinde yer vermiştir:

“Türk-Alman kimlik probleminde de değişen yazar Almanya'ya işçi olarak gidenlerin yaşadığı tüm zorlukları kaleme almıştır. Maddi sıkıntılar, kaçak çalışma ve dil problemi yıllar sonra yerini kimlik probleminde bırakmıştır. Bu kimlik problemi özellikle çocuklar üzerinden daha çarpıcı bir şekilde anlatılmıştır. Özellikle orada doğan çocuklar yani ikinci kuşak kimlik sorunları yaşamaya ve içinde buldukları durumu da sorgulamaya başlar. Onlar tıpkı Almanlar gibi konuşur, giyinir, yaşar ama Alman değildirler. Bu kimlik ve ikinci sınıf muamele “Atkestanesi” adlı öyküde bir çocuğun gözünden verilmiştir” (Yılmaz & Alaca, 2019, s. 327).

Hikayelerde ana karakterlerin iyi, saf ve temiz olmasına rağmen karşılarına çıkan insanların onlar kadar iyi niyetli olmadıkları görülür. Satıcı çocuğun karşılaştığı arkadaşının annesinin kibirli ve üstten bakan bir tavrı vardır. Örneğin Ender, en yakın arkadaşı Stefan ve parktaki tanıdığı çocuklar tarafından Alman olmamakla suçlanır. Satıcı çocuk ise yanında oturan arkadaşını ağız koktuğu gerekçesiyle yanından kaldırıp zengin çocuğu oturtursa bunun doğru bir davranış olmayacağından bahseder. Diğer yandan Ender, sınıf arkadaşı Stefan ile genelde iyi anlaşırken bir gün onun tarafından ayrımcılığa uğrar. Buna ek olarak parkta karşılaştığı “tanıdık” çocuklar tarafından Alman olmadığı için atkestanesi toplaması yasaklanır. Böylece diğerlerinin arasında yeniden “yabancı” olur. Parktaki tanıdık iki çocuğun kötümser bir tavırla Ender'e yaklaştıkları dikkat çeker.

İncelediğimiz her iki öyküde de Sabahattin Ali ve Yüksel Pazarkaya okura farklı mesajlar iletirler. İletilen bu mesajların aynı ya da farklı olması okuyucu tarafından değişik algılanıp verilen tepkiler de kişiden kişiye değişkenlik gösterir. Ayrıca her iki yazar da toplumdaki tabakalaşma sonucunda meydana gelen ötekileştirme, ayrıştırma ve yabancılaştırma sorununa dikkat çekerler. Söz konusu eserlerin yazarları Ali ve Pazarkaya, bunların sonucunda meydana gelen gelişmelerin bireyler üzerindeki etkilerini çocukların gözünden aktarmışlardır.

Sonuç

Bu çalışmada Sabahattin Ali'nin *Arabalar Beş Kuruşa* ve Yüksel Pazarkaya'nın *Atkestanesi* adlı kısa öyküleri Hermeneutik yöntemle incelenmiştir. Eserlerde ayrıştırıcı söylem ve yabancılaştırma gibi benzerlikler söz konusudur. Ek olarak ötekileştirme teması bağlamında benzerlikler de tespit edilmiştir. *Arabalar Beş Kuruşa* adlı öyküde sosyal statüden kaynaklı ötekileştirme söz konusuyken *Atkestanesi* adlı hikâyede ırk nedeniyle ötekileştirme görülür. *Atkestanesi*'nde Ender, en sevdiği sınıf arkadaşı Stefan ve yaşadığı semtten tanıdığı iki çocuk tarafından ötekileştirilirken, *Arabalar Beş Kuruşa* isimli hikâyede ise satıcı çocuk ve arkadaşı arasında böyle bir krizin olmadığı görülmektedir. İki hikâye arasındaki bir diğer benzerlik ise velilerin üstlendiği roller olmuştur. *Arabalar Beş Kuruşa* adlı eserde satıcı çocuğa veli olan anne tarafından ayrıştırıcı söylem ile yaklaşıldığı anlaşılır. *Atkestanesi*'nde ise veli olan babanın, ayrımcılığa son verme çabası okura yansıtılır. Hikayelerdeki ana karakterler saf ve temiz çocuklardır. Ancak Ender, karşılaştığı yaşlıları tarafından akran zorbalığına maruz kalır. Satıcı çocuk ise aynı mekânı paylaştığı varlıklı çocuk tarafından ötekileştirilmez.

Sabahattin Ali ve Yüksel Pazarkaya, kaleme aldıkları kısa öykülerinde okura farklılıkların her zaman olduğunun ancak bunları sorun etmenin kırıcı olduğu iletisini vermeye çalışmışlardır. Sonuç olarak, sınıfsız, ekonomik gelir bakımından eşit bir toplum yapısının olamayacağı anlaşılmaktadır. Ancak farklılıklara saygı duymak ve bunları kabullenmek onları yok saymaktan ya da mağlup etmeye çalışmaktan daha kolaydır.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Yazar Katkıları: Fikir- M.N., S.N.D.; Tasarım- M.N., S.N.D.; Denetleme- M.N., S.N.D.; Kaynaklar- M.N., S.N.D.; Veri Toplama ve/veya İşleme- M.N., S.N.D.; Analiz ve/veya Yorum- M.N., S.N.D.; Literatür Tarama- M.N., S.N.D.; Yazıyı Yazan- M.N., S.N.D.

Çıkar Çatışması: Yazarlar, çıkar çatışması olmadığını beyan etmiştir.

Finansal Destek: Yazarlar, bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Author Contributions: Concept -M.N., S.N.D.; Design- M.N., S.N.D.; Supervision- M.N., S.N.D.; Resources- M.N., S.N.D.; Data Collection and/or Processing- M.N., S.N.D.; Analysis and/or Interpretation- M.N., S.N.D.; Literature Search- M.N., S.N.D.; Writing Manuscript- M.N., S.N.D.

Conflict of Interest: The authors have no conflicts of interest to declare.

Financial Disclosure: The authors declared that this study has received no financial support.

Kaynaklar

- Ali, S. (2019). *Ses & Duvar ve Diğer Öyküler*. Olympia Yayınları.
- Aşkaroğlu, V. (2017). Toplum ve Birey: Yabancılaşma Üzerine Kuramsal Bir Tartışma. *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi*, (35), 78-83.
- Cuff, E.C., Sharrock, W.W., & Francis, D.W. (2013). *Sosyolojide Perspektifler* (Çev. Ümit Tatlıcan). Say Yayınları.
- Demir, A. (2011). Sosyo-Ekonomik Yönüyle Almanya'ya Göçün Yüksel Pazarkaya'nın Oturma İzni Öykü Kitabına Yansımaları. *Turkish Studies*, 6(3), 675-689.
- Günyol, V. (1981). *Dile Gelseler*. Cem Yayınevi.
- Kalpaklı, F. (2016). *Amitav Ghosh ile Elif Şafak'ın Romanlarında Öteki/leştirme*. Çizgi Kitabevi.
- Karaca, A. (1993). Sabahattin Ali'nin Öykülerinde Toplumsal Konular. *Türkoloji Dergisi*, 11(1).
- İnan, R. (2023). *Eleştirel Okumalar "Hikâye"*. Livre de Lyon.
- Nakiboğlu, M., & Kılıç, B. J. (2023). Yaşar Kemal'in "Sarı Sıcak" ve "Beyaz Pantolon" Hikayelerinin Karşılaştırılması. *Journal of Current Debates in Social Sciences (Cudes)*, 2(6 (2), 147-157.
- Oruç, O. (2023). Sabahattin Ali'nin Hikâyelerinde Çocuk İşçiler. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 33(1), 117-123.
- Pazarkaya, Y. (2011). *Oturma İzni- Güz Rengi*. Cem Yayınevi.
- Sağlam, M. H. (2023). Sabahattin Ali'nin Başkahramanı Çocuk Olan Hikâyelerinde Kurgu. *Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(2), 196-210.
- Şahin, E. (2014). Türkçede Para Birimleriyle İlgili Deyimler ve Bunların Anlam Bilimsel Karşılaştırılması. *Turkish Studies*, 9 (9), 953-968.
- Sevimli, E. (2019). Necâti'nin "Lâle-Hadler" Gazelinde "Ötekileşme" ve Dışlanmışlık Hissi. *Littera Turca Journal of Turkish Language and Literature*, 5(4), 794-807.
- Taş, S. (2017). Göç (Er) Edebiyatı Yazarı Yüksel Pazarkaya ile Söyleşi. *Göç Dergisi*, 4(2), 247-252.
- Yılmaz, E., & Alaca, S. (2019). Yüksel Pazarkaya'nın "Oturma İzni" Adlı Öykü Kitabında Göç Meselesi. *İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi*, 2(2), 317-330.
- Yivli, O. (2015). *Kısa Öyküde Yöntem- Cemil Süleyman Uygulaması*. Çizgi Kitabevi.